

12.10.2022

**ANKARA
TİCARET BORSASI
Basın Bürosu**

GÜNLÜK BASIN ÖZETLERİ

**12 Ekim 2022
Çarşamba**

RESMÎ GAZETE’DE BUGÜN

12 Ekim 2022 Çarşamba

YÜRÜTME VE İDARE BÖLÜMÜ

CUMHURBAŞKANI KARARLARI

- Kamu İktisadi Teşebbüsleri ve Bağlı Ortaklıklarının 2023 Yılına Ait Genel Yatırım ve Finansman Programının Tespit Edilmesi Hakkında Karar (Karar Sayısı: 6206)
- Beşeri Tıbbi Ürünlerin Fiyatlandırılmasına Dair Kararda Değişiklik Yapılması Hakkında Karar (Karar Sayısı: 6207)
- Ülkemizden Pakistan İslam Cumhuriyeti’ne Gönderilecek İnsani Yardım Malzemelerinin Demiryoluyla Sevki Amacıyla Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demiryolları Taşımacılık A.Ş.’nin Görevlendirilmesine İlişkin Karar (Karar Sayısı: 6208)

CUMHURBAŞKANLIĞINA VEKÂLET ETME İŞLEMİ

- Cumhurbaşkanlığına, Cumhurbaşkanı Yardımcısı Fuat OKTAY’ın Vekâlet Etmesine Dair Tezkere

YÖNETMELİKLER

- Dumlupınar Üniversitesi Türkçe Öğretim Uygulama ve Araştırma Merkezi Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik
- Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Uzaktan Öğretim Uygulama ve Araştırma Merkezi Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik

TEBLİĞLER

- İthalatta Haksız Rekabetin Önlenmesine İlişkin Tebliğ (No: 2022/30)
- Özelleştirme İdaresi Başkanlığının 11/10/2022 Tarihli ve 2022/ÖİB-K-67 Sayılı Kararı

Bakan Kirişci: Tahıl Koridoru sayesinde fiyatlar gerildi

Tarım ve Orman Bakanı Vahit Kirişci, Tahıl Koridoru sayesinde hububat fiyatlarının gerilediğini belirterek, "Bir anda 450 dolarlara gelen buğdayın tonu şu anda 330 dolarlara geriledi." dedi.

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan başkanlığında dün Cumhurbaşkanlığı Külliyesi'nde gerçekleştirilen Kabine Toplantısı'nın ardından basın mensuplarının sorularını yanıtlayan Bakan Kirişci, Tahıl Koridoru'ndan geçen gemi sayısının 304'e ulaştığını ve taşınan tahıl miktarının 6 milyon 900 bin tonu geçerek 7 milyon tona yaklaştığını bildirdi.

Bakan Kirişci, gübreyle ilişkin de "Şu anda daha hala bir aksiyon alınmadı, bekliyoruz ama şimdi stratejik noktalara saldırı var. O bizim için tabii ki büyük bir tehlike yani limanların güvende olmadığı bir ortamda Tahıl Koridoru ister istemez zarar görebilir." dedi.

Kirişci, şu an için olumsuz bir durumun olmadığını ve Tahıl Koridoru'nun çalışmaya devam ettiğini dile getirdi. Önce Kerç Köprüsü'nün vurulması, ardından Rusya'nın buna saldırılarla karşılık vermesiyle yükselen gerginliğin Tahıl Koridoru'nu etkilemesi durumunda birçok ülkenin zarar göreceğini vurgulayan Kirişci, "Sizce öyle bir ihtimal var mı?" sorusuna, şu yanıtı verdi: "Olabilir, çünkü savaş bu. Biri bir yere saldırıyor, öbürü de karşılık veriyor. Restleşmenin boyutu nereye sıçrayacak, onu hiçbirimiz bilmiyoruz ama bu dünyanın da çok dikkat kesilmesi gereken bir konu. Küresel gıda fiyatları da bu süreçten etkilenebilir."

"Bizim açımızdan şimdilik bir risk yok"

Kirişçi, Türkiye için bir riskin bulunup bulunmadığı yönündeki soruyu "Bizim adımıza yok. Çünkü şu anda bütün ihtiyaçlarımız karşılanmış durumda. Bereketli bir hasat sezonu geçiriyoruz. Stoklarımız yeterli. Sanayicimiz malum ithal edip un, makarna, diğer hububat ürünlerini üreterek ihraç ediyor. Onlara biz içeriden mal vermiyoruz, 'Dışarıdan ithal edip, ithal belgenizi gösterin, ondan sonra da üretiminizi yapın, sonra da ürettiğinizi ihraç edin.' diyoruz. Dolayısıyla bizim açımızdan bir risk yok ama savaş eğer bu haliyle giderse risk var, bu durum herkesi endişelendirmeli." diye yanıtladı.

Şu an taraflar ve diğer aktörlerin akliselikle hareket etmediklerini dile getiren Kirişçi, herkesin barış için adım atması gerektiğini söyledi.

Gübre tedariki süreci

Gübre konusunda Türkiye'nin Rusya'dan deniz veya kara yoluyla tedarik şansı bulunup bulunmadığına ilişkin ise Kirişçi, "Zaten gübreyle ilgili daha önce de konuştum, bir kısmı doğal gaza bağlı, doğal gazdan elde edilenler var. Önemli olan doğal gazın gidiyor olması, doğal gaz akışının sağlanması. Bizim şu an doğal gazla ilgili herhangi bir kesintimiz yok, akış devam ediyor. Diğer Avrupa ülkelerinin büyük bir telaşı var. Onlar doğal gazı elde edemedikleri için doğal olarak gübre sektörü konusunda da problemleri var." dedi.

Fiyatlar bir anda 450 dolardan 330 dolara geriledi

Tarla Bitkileri Merkez Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü Toplantı Salonu'nda, 'Uluslararası Misafir Öğrencilerle Dünya Gıda Güvenliği Buluşması' etkinliğinde 30 ülkeden öğrencilerle de bir araya gelen Bakanı Kirişçi, Türkiye'nin Ukrayna-Rusya savaşını istemediğini ve barıştan yana olduğunu vurguladı. "Dünya bir gıda krizi, bir açlığı artık iliklerine kadar hissederken bir anda dörtlü zirve gerçekleşti." diyen Kirişçi, "Bu zirveden çıkan sonuçla beraber adına Tahıl Koridoru dediğimiz koridordan bugüne kadar 304 gemi ile 6,9 milyon ton hububat, ihtiyaç duyan ülkelere ulaştırılmış durumda. Bir anda 450 dolarlara gelen buğdayın tonu şu anda 330 dolarlara geriledi." ifadelerini kullandı.

Bakan Kirişçi, daha sonra Türkiye Tohum Gen Bankası'nı gezdi. Bankada 60 bin 476 aksesyon ve üretim yenileme materyali ile toplam 60 bin 440 tohum örneği yer alıyor.

TMO, 395 bin ton yemlik arpa aldı

TMO, uluslararası ihalede yemlik arpa alımına başlarken, başlangıçta yaklaşık 395 bin ton arpa aldı.

Toprak Mahsulleri Ofisi (TMO) uluslararası ihalede yemlik arpa alımına başlarken, başlangıçta yaklaşık 395 bin ton arpa aldı.

TMO, 495 bin ton yemlik arpa alımı için ithalat ihalesi açmıştı. Daha fazla alımın yapılması bekleniyor.

TMO, ihalelerinde alımlar geçici olup, önümüzdeki günlerde nihai onaya tabi, alımlar tamamen iptal edilebilir.

İhalede teslimatın 21 Ekim-15 Kasım ve 25 Kasım-20 Aralık tarihleri arasında Türkiye'deki farklı limanlara yapılması bekleniyor.

Çiğ süte zam geldi

USK, çiğ süt tavsiye fiyatını yüzde 13'ün üzerinde artışla 8,5 TL'ye yükseltti. Tarım ve Orman Bakanı Kirişçi de üreticinin eline litre başına en az 9 TL geçeceğini açıkladı.

Ulusal Süt Konseyi (USK), çiğ süt tavsiye fiyatını üreticinin eline 8,5 lira geçecek şekilde belirledi.

USK, çiğ süt tavsiye fiyatını 1 Ekim itibarıyla 7,50 lira olarak açıklamıştı. Çiğ süt üreticileri ise açıklanan fiyatın maliyetin çok altında olduğunu belirterek tepki göstermişti.

Bugün USK, çiğ süt litre tavsiye fiyatını yüzde 13'ün üzerinde artışla 8,5 liraya yükseltti.

Konseyin internet sitesinde yer alan duyuruda, "14 Ekim 2022 tarihinden geçerli olmak üzere, yüzde 3,6 yağ ve yüzde 3,2 protein içeriğine sahip çiğ inek sütü tavsiye satış fiyatının üreticinin eline litre başına net 8,5 lira geçecek şekilde belirlenmesine oy çokluğu ile karar verilmiştir." ifadeleri kullanıldı.

Duyuruda, üretici tarafından karşılandığı takdirde, soğutma, nakliye ve diğer cari giderlerin üreticiye ilave olarak ödeneceği de kaydedildi.

Üreticinin eline litre başı en az 9 TL geçecek

Tarım ve Orman Bakanı Vahit Kirişçi, çiğ süt üreticisinin eline litre başına en az 9 TL geçeceğini söyledi.

12.10.2022

Kirişci yaptığı açıklamada, Ulusal Süt Konseyi'nin 14 Ekim 2022 tarihinden itibaren çiğ inek sütünün litre başına tavsiye fiyatını 8,50 TL olarak belirlediğini hatırlattı.

Kirişci, "Bakanlığımızca Ekim-Aralık dönemi için 20 kuruş ödenmesi planlanan çiğ süt destek primi de 2,5 katına artırılarak 50 kuruşa yükseltilmiştir. Böylece üreticimizin eline litre başına net olarak en az 9 TL geçecektir." dedi.

Perakendeciler sebze-meyvede %15'lik satış payı ile enflasyona bir etki edemez

Tedarik zincirinden gelen fiyat dalgalanmalarını tüketicilere en az düzeyde yansıtmak için kendi kaynaklarını zorladıklarını kaydeden GPD Başkanı Galip Aykaç, tüketilebilir sebze-meyvenin yaklaşık yüzde 15'inin perakendeciler kanalıyla satıldığını belirterek, bunun da enflasyona bir etki edemeyeceğini söyledi. Aykaç, asıl meselenin plansız üretim olduğunu ifade etti.

Mehmet Hanifi GÜLEL / İSTANBUL

Gıda Perakendecileri Derneği (GPD) tarafından düzenlenen 8'inci Ortak Gelişim Kongresi ve eş zamanlı olarak Digital Netwok Alkaş platformunda online olarak dün İstanbul'da gerçekleştirildi. Bu yıl kongrenin teması, gıda arzında güvenliğin sağlanması ve sürdürülebilir kılınması amacıyla üretmenin önemine vurgu yapar şekilde "Şimdi Ekmek Zamanı" olarak belirlendi. Kongrede perakende sektörü ile tedarik zinciri paydaşları bir araya gelerek sadece sektörün değil tüm dünyanın önemli bir gündemini, gıda arzının güvenliğini değerlendirdi. Kongrede gıda arzındaki gelişmeler ele alınarak, tarımda ve üretimde daha verimli ve sürdürülebilir uygulamalar ile bu uygulamaların kurallı bir koordinasyonla hayata geçirilmesini sağlamak için yapılabilecekler tüm yönüyle masaya yatırıldı.

Gıda, yiyecek içecek ve temel ihtiyaç maddeleri harcamalarının, hanehalkı tüketim harcamalarının yüzde 50'sinden fazlasını oluşturduğuna dikkat çeken GPD Başkanı Galip Aykaç, "Dünyada her yıl 1,3 milyar, Türkiye'de ise ortalama 26 milyon ton gıda israf edilmekte. Bu gıdaların yıllık değeri 1 trilyon dolar olarak hesaplanıyor. Türkiye'de günde üretilen 121 milyon ekmeğin 12 milyonu israf ediliyor" dedi.

Artan maliyetler arzı negatif etkiliyor

Globalde yaşanan sıkıntılar neticesinde tüm sektörlerde üretim maliyetlerinin enflasyonist duruma yol açtığını anlatan Aykaç, bunlara bağlı olarak artan maliyetler de gıda arzını etkileyen sıkıntıların başında geldiğini söyledi. "Perakendeciler olarak, tüketicilerle ihtiyaçlarını maksimum seviyede karşılamak üzere kaliteli, hesaplı, güvenilir ürün ve hizmet sunarak, üretim ile tüketici arasındaki köprü vazifesini görüyoruz" diyen Aykaç, "Bu vazifemizi gerçekleştirirken de, tedarik zincirimizden gelen fiyat dalgalanmalarını tüketicimize en az düzeyde yansıtmak için kendi kaynaklarımızı da zorluyoruz. Ölçeğimizi de kullanarak sağladığımız fiyat avantajıyla da son fiyatlarımızı dengelemeye çalışıyoruz. Ana hammaddelerinin çoğunu yurt dışından alan, dolayısıyla maliyetleri farklı etmenlere de bağlı olan bir ülke doğal olarak bunlarla karşı karşıya kalacaktır. Bizler maliyet artışlarını özellikle pandemi döneminde baskılaya baskılaya bugüne geldik" diye konuştu.

Gıda arzı sisteminin, tarımsal üretim ile sanayi üretiminden başlayan, taşıma, depolama, perakende ve tüketime kadar uzanan çok büyük bir ekosistem olduğuna dikkat çeken Aykaç, gıda arzında güvenliğin sağlanması için tüm bu aşamalarda doğru ve verimli uygulamaların geliştirilmesi gerektiğini ifade etti.

"Sebze-meyvenin %15'i bizden alınıyor"

Perakendecilerin tedarik zincirindeki en son halka olduğunu anlatan Aykaç, fiyat hareketliliğinin arz-talep dengesinin ne kadar güvenilir olursa tüketiciye yansıyan fiyatlar da istikrarlı bir biçimde optimumda kalabileceğini kaydetti. Sebze- meyve fiyatlarına da değinen Aykaç, "Türkiye'nin 55 milyon ton sebze-meyve üretimine sahip ve bunun yüzde 30-35 kadarının fire olarak ayrıldığını, kalan 35 ila 37 milyon ton arası tüketilebilir sebze-meyvenin yaklaşık yüzde 15'inin perakendeciler kanalıyla satılıyor. Bu durumda yüzde 15'lik satış payı ile perakendecilerin enflasyona bir etki edemez. Bu yanlış algıyı ortadan kaldırmamız lazım. Asıl mesele plansız üretim, girdi maliyetlerinin yüksekliği ve dışa bağımlılığın azaltılamamasıdır" dedi.

Türkiye, FMCG pazarında pozitif ayrışıyor

NielsenIQ Türkiye Genel Müdürü ve Ortadoğu ve Afrika Analitik Lideri Didem Şekerel Erdoğan ve NielsenIQ Türkiye Perakende Hizmetleri Direktörü Serhat Sukan, "Yarının Dünyası İçin Bugünden Ekmek" başlıklı sunumları hızlı tüketim ürünleri pazarının güncel durumunu değerlendirdiler. Türkiye'de hızlı tüketim ürünleri (FMCG / Fast-Moving Consumer Goods) perakendesinin 2022-2021 ilk 8 ay kıyaslamasında yüzde 85 bü yü me kaydettiğini belirten Erdoğan, dünya genelinde FMCG pazarı hacimsel daralma kaydederken, Türkiye'nin pozitif hacim performansı ile diğer

lkelerden ayrıştığını vurguladı. Serhat Sükan ise E-ticaretin pandemi döneminde Türkiye'de 2020 yılında toplam FMCG içinde yüzde 4,0 olan ağırlığının 2021 yılında yüzde 5,7'ye çıkardığını söyledi.

“Hükümet değişse bile değişmeyecek bir tarım politikasına ihtiyaımız var”

Tarımsal retimde ve Tedarikte Verimlilik Nasıl Sağlanır? Adlı panelinde konuşan DÜNYA Gazetesi Tarım Yazarı Ali Ekber Yıldırım, verim kaybının hemen sonuç gidilip etiket üstünden tartışıldığına dikkat çekti. Türkiye'de 1990 yılında 27,8 milyon hektar olan ekim alanlarının bugün itibariyle 23,1 milyona kadar gerilediğini anlatan Yıldırım, “Bundan daha büyük kayıp olabilir mi? Ekonomideki büyümeler hep 7'nin üstünde ama tarım sektörü son 6 çeyrekte sadece 1 çeyrekte büyüdü, geri kalan 5 çeyrekte küçüldü” dedi. Verimsizlikte önemli nedenlerden bir tanesinin üretimdeki sıkıntılar olduğunu bildiren Yıldırım şunları kaydetti: “11. Kalkınma Planı'nda içinde bu nedenler açıkça sıralanmış. Ancak biz stratejiyi çok iyi yazıyoruz ama uygulamada yeterince yapamıyoruz. Biz burada yazılan yapabilirsek birçok sorunumuz giderilmış olacak. Bizim en büyük yanışlarımız hep sonuçların tartışıyoruz. Aslında nedenleri tartışmak yerine gıda fiyatlarına bakıyoruz. Öyle olunca maalesef çözüm bulamıyoruz. Bizde bakan değiştikçe tarım politikası da değişiyor. Burada Bakan değil, Hükümet değişse bile değişmeyecek bir tarım politikasına ihtiyaımız var. Bunun için hep söylüyoruz ‘Tarım st Kurulu’ olsun. Hatta ‘Gıda Düzenleme ve Perakendecileri Kurulu’ gibi. Bildiğiniz 9 politika kurulunda tarım yok. Cumhurbaşkanı da buna değindi ve bunun kurulmasına dikkat çekti. Öncelikle buraların da özerk yapıda olması gerekiyor.”

“Küçük iftiler üretimde desteklenmeli”

Dünyada ve Türkiye'de Gıda Arzı: Fırsatlar ve Tehditler başlığı altında BM Gıda ve Tarım rgt Türkiye Temsilcisi Yardımcısı Dr. Ayşegül Selışık ve BM Gıda ve Tarım rgt Gıda Güvenliği Uzmanı Keigo Obara, Güzem Yılmaz Ertem'in moderatörlüğünde, dünyada ve ülkemizde gıda arzındaki mevcut durum ve gelecek projeksiyonlarının yanı sıra öngörülen fırsatlar ve tehditleri değerlendirdiler. Tarımın şoklara daha dirençli olması için küçük ölçekli çiftçilik desteklenmesi gerektiğini belirten Selışık, “Onlar bu sorunu çözecek potansiyele sahipler. Tabii ki onların rimiyle dünyayı bir anda beslemek mümkün değil ama ülkeler kendi gıda güvenliğini güvence altına alabilir. Küçük çiftçilerin, üretimden vazgeçmemeleri için desteklemesi gerekiyor” dedi.

Yıllık cari açık 40 milyar doları aştı

Merkez Bankası, ağustos ayı cari işlemler dengesi verilerini açıkladı. Cari açık 3.11 milyar dolarla piyasa beklentisinin hafif altında geldi. Yıllık açık ise 40.9 milyar dolara ulaşarak, 4 yılın zirvesine çıktı.

Türkiye'nin cari işlemler hesabı, Ağustos'ta 3,11 milyar dolar açık verdi. Yıllık cari açık ise 36,7 milyardan 40.9 milyar dolara çıktı. Ağustos ayında 4 milyar dolar kaynağı belirsiz para girişi yaşandı.

Merkez Bankası verilerine göre; bir önceki yılın Ağustos ayında 1 milyar 75 milyon dolar fazla veren cari işlemler hesabı, bu ayda 3 milyar 112 milyon dolar açık kaydetti. Bunun sonucunda on iki aylık cari işlemler açığı 40 milyar 889 milyona çıktı. Bu gelişmede, ödemeler dengesi tanımlı dış ticaret açığının bir önceki yılın aynı ayına göre 6 milyar 816 milyon dolar artarak 9 milyar 700 milyona yükselmesi etkili oldu.

MİLYON DOLAR	2022 Ağustos	2022 Ocak-Ağustos
CARİ İŞLEMLER HESABI	-3,112	-39,717
SERMAYE HESABI	9	-21
FİNANS HESABI	-9,931	-14,292
NET HATA VE NOKSAN	3,958	28,307
GENEL DENGE	-10,786	-2,861
REZERV VARLIKLAR	10,786	2,861

Çekirdek açık, 6.3 milyar dolar fazla verdi

Altın ve enerji hariç cari işlemler hesabı, 6 milyar 276 milyon dolar fazla verdi.

Hizmetler dengesi, kaynaklı girişler, bir önceki yılın aynı ayına göre 2 milyar 515 milyon dolar artarak 7 milyar 236 milyon dolara yükseldi. Bu kalem altında seyahat kaleminden kaynaklanan net gelirler, 1 milyar 432 milyon dolar artarak 5 milyar 132 milyon dolar olarak gerçekleşti.

Ağustosta birincil gelir dengesi kaynaklı çıkışlar, 152 milyon dolar azalarak 685 milyon dolara geriledi. İkincil gelir dengesi kaleminden kaynaklı net girişler, bir önceki yılın aynı ayına göre 38 milyon dolar azalarak 37 milyon dolara çıktı.

812 milyon dolar portföy girişi

Doğrudan yatırımlardan kaynaklanan net girişler 573 milyon dolar olarak kaydedildi. Portföy yatırımları 812 milyon dolar tutarında net giriş gösterdi. Alt kalemler itibarıyla incelendiğinde, yurt dışı yerleşiklerin hisse senedi piyasasında 761 milyon dolar net alış, devlet iç borçlanma senetleri piyasasında ise 6 milyon dolar net satış yaptığı görüldü.

Yurt dışındaki tahvil ihraçlarıyla ilgili olarak bankalar 28 milyon dolar net kullanım gerçekleştirdi.

Diğer yatırımlar altında, yurt içi bankaların yurt dışı muhabirlerindeki efektif ve mevduat varlıkları 1 milyar 750 milyon dolar net azalış kaydetti.

Resmi rezervlerde bu ay 10 milyar 786 milyon dolar net artış gözlemlendi.

4 milyar dolarlık 'gizemli' para

Son dönemdeki artış karşısında ekonomistlerin dikkat çektiği kaynağı belirsiz para girişi (net hata noksan) Ağustosta 4 milyar dolar oldu. Net hata noksan, Ocak-Ağustos döneminde ise 28,3 milyar dolar girişle rekor kırdı.

İnfo Yatırım'dan yapılan değerlendirme şöyle: Beklentimiz güçlü geçen turizm sezonu ile dolaşımdaki dövizin artma beklentisi sonrasında cari işlemler açığında yavaşlama olacağı yönünde. Artan cari açık kaynaklı finansman ihtiyacı ise artmakta olup bütçe açığının büyümesi ise risklerimizi artırıyor. Tedarik zinciri problemleri sebebiyle Çin merkezli yapılan küresel üretimin, Türkiye'ye doğrudan yatırım miktarının artması halinde ise farklı bir odak noktası konuşabiliriz. Ancak belirtmemiz gerekir ki ekonomik aktivitenin yavaşlamadığı bir senaryoda 12 aylık cari açığın 50 milyar doları aşma riski bulunmakta. Son yayımlanan OVP'de yıl sonu tahmini -47,3 milyar dolar açık olarak belirtilmişti.

10 CEO'dan 8'i resesyon bekliyor

Küresel şirketlerin tepe yöneticileri, durgunluk beklentilerine paralel olarak önceliklerini de yeniden belirliyor. İşçi çıkarmalar gündemde.

■ KPMG'nin her yıl düzenli olarak gerçekleştirdiği ve küresel çapta 1.300'den fazla CEO'nun katıldığı Küresel CEO Araştırması 2022, her 10 CEO'dan 8'inin önümüzdeki 12 ay içinde bir resesyon beklediğini gösteriyor. Her 10 CEO'dan 7'si resesyonun büyümeyi sekteye uğratacağına inanıyor. Yüzde 58'i resesyonun 'hafif ve kısa' olacağına inanıyor.

■ CEO'ların yüzde 39'u hâlihazırda işe alımları durdururken, yüzde 46'sının önümüzdeki 6 ay içinde işten çıkarma planları var. Her beş CEO'dan dördü, şirketlerini beklenen resesyona hazırlamak için kısa vadeli dijital dönüşüm stratejilerine ara verdi. Ekonomik baskılar ÇSY hedeflerini de yavaşlatıyor.

Bağımsız denetim şirketi KPMG'nin dünyanın en büyük şirketlerinde görev yapan 1.300'den fazla CEO'ya stratejileri ve görünümleri hakkında sorular yönelttiği "Küresel CEO Araştırması"-nın 2022 yılı sonuçları açıklandı.

Her 10 CEO'dan sekizi (yüzde 86) bir yıllık zaman zarfında bir resesyon beklediğini söylerken, yüzde 71'i bu resesyonun şirket kazançlarını yüzde 10'a kadar etkileyeceğini öngörüyor. Üst düzey yöneticilerin büyük çoğunluğu (yüzde 73) resesyonun beklenen büyümeyi sekteye uğratacağına inanıyor. Bununla birlikte, 4'te üçü (yüzde 76) yaklaşan resesyon öncesinde şimdiden tedbir amaçlı adımlar attıklarını da belirtiyor.

%58'i resesyonun hafif ve kısa olmasını bekliyor

Araştırmaya göre liderlerin yüzde 58'i hafif ve kısa süreli bir resesyon bekliyor. Üst düzey yöneticilerin yüzde 14'ü, 2022'nin başlarına (yüzde 9) kıyasla biraz daha yüksek bir oranla, bugünün en acil endişeleri arasında resesyon konusu olduğunu belirtirken pandemi yorgunluğu ise yüzde 15 ile listenin başında yer alıyor.

Bu endişelere rağmen üst düzey yöneticiler, KPMG'nin şubat ayında 500 CEO ile yaptığı "CEO Pulse" araştırmasına (yüzde 60) kıyasla önümüzdeki 6 ay için ekonominin dayanıklılığına belirgin bir şekilde daha fazla güven duyuyor (yüzde 73). Ayrıca, liderlerin yüzde 71'i küresel ekonominin önümüzdeki 3 yıl içindeki büyüme beklentilerinden (2022'nin başlarında yüzde 60) ve neredeyse her on CEO'dan dokuzu (yüzde 85) şirketlerinin önümüzdeki 3 yıl içindeki büyümesinden emin olduklarını ifade ediyor.

KPMG'nin 2022 yılı Küresel CEO Araştırması'nda öne çıkan diğer sonuçlar ise şunlar:

%39'u işe alımları durdurdu, işten çıkarmalar da yolda

Ekonomik çalkantıların devam etmesi nedeniyle CEO'ların yüzde 39'u hâlihazırda işe alımları dondurmuş durumda, yüzde 46'sı ise önümüzdeki 6 ay içinde iş gücünü küçültmeyi düşünüyor. Bu nedenle toplu istifaların yavaşlaması bekleniyor. Bununla birlikte, CEO'ların üç yıllık görüşleri daha iyimser olup sadece yüzde 9'u bu süre zarfında personel sayısını daha fazla azaltmayı planlıyor.

Şirketlerin %40'ı dijital dönüşüme ara verdi, oran artacak

Beklenen resesyon, şirketleri kısa vadeli dijitalleşme stratejilerini yeniden gözden geçirmeye itiyor. Her beş CEO'dan dördü, şirketlerini beklenen resesyona hazırlamak için dijital dönüşüm stratejilerine ara verdiğini veya yavaşlattığını belirtiyor. Şirketlerin yüzde 40'ı dijital dönüşüm stratejilerine ara verirken, yüzde 37'si önümüzdeki 6 ay içinde bu stratejilerine ara vermeyi veya yavaşlatmayı planlıyor.

Katılımcıların yüzde 70'i yatırımlarını dijital fırsatlara kaydırmak ve dijital açıdan geride kaldıkları alanlardan çıkmak için daha hızlı olmaları gerektiğini söylüyor.

Katılımcıların 4'te birinden fazlası daha uzun vadede dijitalleşmeyi ve iş bağlantılarını geliştirmenin, önümüzdeki 3 yıl içinde büyüme hedeflerine ulaşılması noktasında hayati önem taşıdığına inanıyor. Yüzde 74'ü ise şirketlerinin stratejik, dijital ve ÇSY (çevresel, sosyal ve yönetim) yatırımlarının ayrılmaz bir şekilde birbiri ile bağlantılı olduğu konusunda hemfikir.

Araştırmada, gelişen yıkıcı teknolojiler, önümüzdeki 3 yıl içinde iş büyümesine yönelik en büyük risk olarak ortaya çıktı. Buna ek olarak CEO'lar; itibar, düzenleyici ve operasyonel sorunlar ve iklim değişikliği gibi konuları da büyümeye yönelik en önemli riskler arasında gösterdi. İtibar riski - şirketle ilgili müşterilerde veya

kamuoyunda olumsuz algı - CEO'lar arasında 2022'nin başlarına kıyasla daha fazla endişe yaratıyor.

Şubatta yüzde 3 olan oran, ağustosta yüzde 10'a yükseldi. Ayrıca jeopolitik zorluklara yanıt olarak şirketlerin yüzde 51'i Rusya ile çalışmayı durdurdu ve yüzde 34'ü önümüzdeki 6 ay içinde bunu yapmayı planlıyor.

Siber güvenlik artık çok endişelendirmiyor

Geçtiğimiz yıl büyümeye yönelik riskler arasında ilk beşte yer alan siber güvenlik ise sıralamada geriledi. CEO'ların sadece yüzde 6'sı siber güvenlik konusunu en önemli risk olarak belirtti, bu oran Şubat 2022'de yüzde 17 seviyesindeydi. Bununla birlikte siber ortamların gelişimi sürüyor. Katılımcıların yüzde 77'si şirketlerinin bilgi güvenliğini stratejik bir işlev ve potansiyel bir rekabet avantajı olarak gördüğünü söylüyor. Her 10 CEO'dan yedisine göre (yüzde 73) jeopolitik belirsizlik de kurumsal siber saldırı endişelerini artırıyor. Kurumların yaklaşık 4'te üçünün (yüzde 72) fidye yazılım saldırılarıyla başa çıkmak için bir planı var. Bununla birlikte, 2021'de yüzde 13 olan bu orana kıyasla 2022'de neredeyse 4'te biri (yüzde 24) siber saldırılara karşı yeterince hazırlıklı olmadıklarını kabul ediyor.

“Nesilde bir görülen sorunlar kısa süre içinde arka arkaya geldi”

Araştırma sonuçlarını değerlendiren KPMG Türkiye Başkanı Murat Alsan şunları söyledi: “Küresel pandemi, jeopolitik gerilimler, enflasyonist baskılar ve finansal zorluklar gibi nesilde bir görülen sorunlar kısa süre içinde arka arkaya geldi. Bu zorluklar küresel CEO'ların da iyimserliklerini olumsuz yönde etkiliyor. Ekonomik gelişmelerin şu anda iş dünyası liderleri için en önemli endişe kaynağı olması şaşırtıcı olmasa da yöneticilerin kendi şirketlerine ve uzun vadeli büyüme beklentilerine makul düzeyde güven duyduklarını görmek cesaret verici. Son yıllarda yaşanan olaylar iş dünyası için gerçek bir türbülans yarattı. Bu araştırmada ortaya çıkan bulgular, bu olaylarla mücadele eden ve üstesinden gelen yöneticilerin şirketlerinin dayanıklılığına daha fazla güvendikleri ve bugün karşı karşıya olduğumuz gerçek belirsizliklerin bazılarını azaltmaya odaklandıkları konusunda temkinli bir iyimserlik sağlayabilir.”

Erdoğan Kazakistan'a gitti

Cumhurbaşkanı Erdoğan, katılacağı Asya'da İşbirliği ve Güven Artırıcı Önlemler Konferansı için Kazakistan'a gitti.

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, Asya'da İşbirliği ve Güven Artırıcı Önlemler Konferansı'na katılmak üzere özel uçak "TUR" ile saat 08.40'ta Kazakistan'ın başkenti Astana'ya gitti.

Cumhurbaşkanı Erdoğan, Esenboğa Havalimanı'ndan Ankara Valisi Vasip Şahin ve diğer ilgililer tarafından uğurlandı.

Erdoğan ile eşi Emine Erdoğan, Dışışleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu, Tarım ve Orman Bakanı Vahit Kirişci, Ticaret Bakanı Mehmet Muş, Ulaştırma ve Altyapı Bakanı Adil Karaismailoğlu, MİT Başkanı Hakan Fidan, Savunma Sanayii Başkanı İsmail Demir, İletişim Başkanı Fahrettin Altun ve Cumhurbaşkanlığı Sözcüsü İbrahim Kalın da Astana'ya gitti.

Şahin: Bu, açık bir anayasal suçtur

DEVA Sözcüsü Şahin, bazı vatandaşların kendi adreslerinde yabancı uyrukluların kayıtlı olduğu yönündeki iddialar konusunda, “Bu, ciddi bir zaaftır. Kimse kimseyi yanlışlıkla başka bir yere yerleştirmez. Bu kimselerin e-Devlet’e kaydı, hata ya da tesadüfen olabilecek bir işlem değildir. Birilerinin e-Devlet’te bizzat bu girişleri yapmış olması gerekir.” dedi.

Demokrasi ve Atılım (DEVA) Partisi Sözcüsü İdris Şahin, yaptığı açıklamada, Türkiye’nin farklı illerinde yaşayan bazı vatandaşların, kendi oturdukları adreslerde yabancı uyruklu şahısların kayıtlı olduğu yönündeki iddialarını değerlendirdi.

Şahin, şunları söyledi:

“Bu, ciddi bir zaaftır. Kimse kimseyi yanlışlıkla başka bir yere yerleştirmez arkadaş. Bu kimselerin e-devlete kaydı, hata ya da tesadüfen olabilecek bir işlem değildir. Birilerinin e-devlette bizzat bu girişleri yapmış olması gerekir. Nüfus müdürlüğü göç idaresine, göç idaresi İçişleri Bakanlığı’na sorumluluğu atarak halkımızı oyalayamaz. Bu, açık bir anayasal suçtur.

Vatandaş belge gösteriyor, belge. Bunun karşılığında devlet kurumları ne yapıyor? Hiçbir şey. Topu birbirlerine atıyorlar. Atarlar tabii. Yetkili Bakan Sayın Soylu’yu görmüyor musunuz? Muhabir soru soruyor, cevap vereceğine yakışıksız, ciddiyetsiz bir şekilde el kol hareketleriyle soruyu başından savıyor. Bu, devlet ciddiyetine ve adabına sığar mı? Kamu adına soru soran basın mensubuna cevap vermek ve kamuoyunu aydınlatmak Sayın Bakan’ın görevi değil de nedir? Doğru, hesaptan kaçır mı? Ne günlere kaldık.

Hükümetin, seçim güvenliği endişelerine bir de ulusal güvenlik endişelerini eklemiş olduğunu görüyoruz. Siz, ülkeye aldığınız göçmenlerin nerede olduğunu, nerede oturduğunu bilmiyor musunuz? Bilmiyorsanız acizsiniz, yok eğer bilerek yapıyorsanız da açıkça suç işliyorsunuz. Nüfus müdürlükleri dolup taşmış, e-devlet kilitlenmiş durumdayken bu hususta acilen hükümetin kamuoyunu rahatlatacak bir açıklama yapmasını bekliyoruz.” (ANKA)

Kılıçdaroğlu: Dünyadaki en parlak zihinlerden ilham alıyoruz

ABD'deki vizyon programı kapsamında ekonomist Daron Acemoğlu ile bir araya geldiklerini bildiren CHP lideri Kılıçdaroğlu, "Türkiye'nin geleceğini, ekonomiyi iyileştirecek çözüm yollarını enine boyuna konuştuk. Cumhuriyet'in İkinci Yüzyılı vizyonumuz için, dünyadaki en parlak zihinlerden ilham alıyoruz." açıklaması yaptı.

Önceki gün ABD'ye giden CHP Genel Başkanı Kemal Kılıçdaroğlu, temaslarına devam ediyor.

Kılıçdaroğlu, son olarak ekonomist Daron Acemoğlu ile görüştü.

Görüşme ile ilgili sosyal medya hesabından açıklama yapan Kılıçdaroğlu, şunları kaydetti: "ABD'deki vizyon programımız kapsamında, dünyaca ünlü ekonomist Daron Acemoğlu ile bir araya geldik. Türkiye'nin geleceğini, ekonomiyi iyileştirecek çözüm yollarını enine boyuna konuştuk. Cumhuriyet'in İkinci Yüzyılı vizyonumuz için, dünyadaki en parlak zihinlerden ilham alıyoruz.

Uzun ve çok verimli bir günün ardından Daron Acemoğlu, Canan Dağdeviren, Zeynep Ton, Dani Rodrik, Asu Özdağlar, Pınar Doğan, Mehmet Toner, Gökhan Hotamışlıgil, Bilge Yıldız ile birlikte Türkiye'yi konuştuk. Ülkemizin dünyaya kazandırdığı değerler onlar. Hepsine teşekkür ediyorum."

ABD'de Türkiye'ye F-16 satışıyla ilgili kritik gelişme

ABD Senatosu, Türkiye'ye F-16 satışını şarta bağlayan maddeleri, Ulusal Savunma Yetkilendirme Yasa Tasarısından çıkardı.

ABD'de Türkiye'ye F-16 satışını koşullara bağlayan eklemeler, ABD 2023 Ulusal Savunma Yetkilendirme Yasa (NDAA) tasarısının Senato versiyonundan çıkarıldı.

ABD Senatosu, 2023 savunma bütçesini içeren NDAA tasarısına son halini vermek amacıyla toplandı.

Kongre kaynaklarından edinilen bilgilere göre, New Jersey Senatörü Demokrat Menendez ile Maryland Senatörü van Hollen'in sunduğu ve Türkiye'nin ABD'den F-16 alımını koşullara bağlayan iki ekleme tasarıdan çıkarıldı.

Senato NDAA tasarısını tamamladıktan sonra Temsilciler Meclisinin versiyonu ile ortak bir metin haline getirilerek onay için ABD Başkanı Joe Biden'ın masasına gönderilecek.

Türkiye'nin F-16 alımını koşullara bağlayan benzer bir ekleme NDAA tasarısının Temsilciler Meclisine eklenmişti ancak ortak metinde bu eklemelerin de çıkarılması bekleniyor.

Senato'daki bu değişimde, Türkiye'nin Washington'da yürüttüğü diplomatik çabaların etkili olduğu belirtiliyor.

Menendez, Pentagon bütçesini içeren 2023 NDAA tasarısının Temsilciler Meclisi versiyonuna sunulmuş ve Türkiye'ye F-16 satışını şarta bağlayan eklemenin aynısını tasarının Senato versiyonuna da dahil etmişti.

Eklemede Silah İhracatı Kontrol Yasası kapsamında Türkiye'ye yeni F-16 satışının yapılmaması ve F-16 modernizasyon kitlerinin satılmaması hükmü konulurken bu maddenin muafiyetini ise Senato ve Temsilciler Meclisi ilgili komitelerine söz konusu satışın ABD'nin önemli ulusal güvenlik menfaatlerine temas ettiği, bu silahların Yunan hava sahasını mükerrer şekilde ihlal etmeyeceğini temin etmek için atılacak somut adımlar sunulduğu takdirde başkanın bu maddeyi uygulamaktan muaf olacağı ifade edilmişti.

Maryland Senatörü van Hollen ise bu koşullara, uçakların YPG/PKK terör örgütüne karşı kullanılmamasını ve Türkiye'nin İsveç ile Finlandiya'nın NATO üyeliğini onaylaması koşulunu eklemişti.

'Yüzde 50 indirim, ASKİ'yi işlevsiz hale getirecek'

Ankara Büyükşehir Belediyesinden yapılan açıklamada, "Maliyetinin yarısına ücretlendirilen su tarifesine yüzde 50 indirim yapılması, ASKİ'yi işlevsiz hale getirecektir." denilerek, "ASKİ, mevcut fiyat tarifesine ile bu yıl şu ana kadar 500 milyon lira zarar etmiştir. Yeni kararın uygulanması ile zararın yıl sonunda kadar 1 milyar 100 milyon liraya çıkması beklenmektedir." ifadeleri kullanıldı.

Ankara Büyükşehir Belediyesi'nden (ABB), yapılan açıklamada, Ankara'da suyun metreküp maliyetinin 24, ücretinin ise 13 lira olduğu anımsatılarak, suyun, sosyal yardım alan ailelere 10 tona kadar ton başı 1 liraya, öğrenci evlerine ise yüzde 50 indirimli verildiği bildirildi.

ABB Meclisi'nde dün yapılan oturumda verilen kanun dışı önergeyle su ücretlerine yüzde 50 indirim yapıldığı bilgisine yer verilen açıklamada, şu ifadeler kullanıldı:

"Zaten maliyetinin yarısına ücretlendirilen su tarifesine yüzde 50 indirim yapılması, ASKİ'yi işlevsiz hale getirecektir. Bu kararla, halka yıllık ortalama 300 milyon metreküp su temini sağlayan ASKİ'nin su tarife geliri yıllık yaklaşık 1,8 milyar lira olacaktır. ASKİ'nin sadece 2022 yılı elektrik ve personel gideri 2,3 milyar liradır. Elektrik giderlerinin 2023'te fiyat artışları sonucunda yaklaşık 5 milyar lira olması beklenmektedir. Dolayısıyla bu gelir, ASKİ'nin sadece yıllık elektrik giderini dahi karşılayamaz durumdadır. Meclis'te alınan bu su indirimi kararı değil, ASKİ'nin iflas ettirilmesi karardır."

"Su hayati bir konudur"

Açıklamada, Büyükşehir Belediye yönetimi tarafından Ankara'da suya yeni dönemde zam yapılmadığı, kademeli su tarifesine geçildiği bilgisi paylaşılarak, şunlar kaydedildi:

"ASKİ, mevcut fiyat tarifesini ile bu yıl şu ana kadar 500 milyon lira zarar etmiştir. Yeni kararın uygulanması ile zararın yıl sonunda kadar 1 milyar 100 milyon liraya çıkması beklenmektedir. Su hayati bir konudur. Bu şartlar altında, Ankara'nın susuz kalmaması için ASKİ'nin devam eden altyapı çalışmaları ve müteahhitlik hizmetleri mecburen durdurulacaktır. 30 yıldır ihmal edilen, temiz su hasreti çeken Polatlı, Elmadağ ve Gölbaşı hatlarındaki çalışmalar ile su taşkınlarını önleyecek büyük altyapı çalışmaları da yine zorunlu olarak yarıda bırakılacaktır."

Merkez'in ödemeler dengesi karnesi pek hatalı, pek noksan!

Alaattin AKTAŞ

12 Ekim 2022 Çarşamba

✓ Ağustos, cari dengede fazla verilen ya da az açıkla geçilen aydır. Oysa bu ağustosta 3 milyarı aşan açık var. Açık eylülle birlikte daha da artacak.

✓ Sekiz ayda 40 milyara dayanan açığın yılın tümünde 55-60 milyar arasında oluşması beklenmeli. OVP'deki 47 milyar açık ise hoş bir tahmin olarak kaldı.

Ödemeler dengesiyle ilgili artık iki temel sorun var. Birinci sorun malum; cari açık bir türlü aşağı çekilemiyor. Hele hele bunu sağlayacağı düşünülen ya da umulan adımlar tam tersi etkide bulunmuşsa **"Nerede hata yaptık"** diye bir değil, defalarca düşünmek gerekiyor.

İkinci sorun ise zaman zaman depreşiyor; bu sorun son dönemde had safhaya vardı. Net hata ve noksandan söz ediyorum.

Önce şu asıl soruna, cari açığa bir bakalım...

Ağustos ayı cari açığı 3.1 milyar dolar oldu. Bir kere ağustos aylarında ya çok az açık verilir ya fazla oluşur. Mevsimsel etkidendir, özellikle turizm geliri sayesinde böyle bir tablo çıkar ortaya. Örneğin geçen yılın ağustosunda 1.1 milyar dolar fazla vardı. 4.1 milyar açık verilen 2020'nin ağustosu pek ölçü değil, pandemi koşulları hüküm sürüyordu.

Yani bu yıl ağustostaki açık yüksek. Bu açığın dış ticaretten kaynaklandığı da ortada. Ticaret açığı yaklaşık 3 milyardan 10 milyara çıktı çünkü. Başta turizm olmak üzere diğer kalemlerde geçen yıl 4 milyar olan net gelir bu yıl 6.6 milyara yükseldi ama yetmedi.

Finansman kalemlerinden gelen para 9.9 milyar; ama rezerve daha fazla ekleme yapılmış. Peki denge nasıl mı sağlanmış; son dönemde hep olduğu gibi tabii ki net hata ve noksanla.

Hep vurguluyorum, bazı değerlendirmelerde bir, hatta birkaç ayın pek önemi yok. Daha uzun süreye bakmak gerekir. Öyle yapalım ve ilk sekiz aydaki durumu irdeleyelim...

Sekiz ayda 40 milyar!

Merkez Bankası verileri gösteriyor ki sekiz ayda 40 milyar dolar döviz açığı, yani cari açık verilmiş. Geçen yılın ilk sekiz ayında 13 milyar dolar olan açık bu yıl 40'a tırmanmış.

Buna yol açan en büyük etken ticaret açığındaki büyüme. Ağustosta olduğu gibi cari dengenin dış ticaret dışındaki kalemlerinde gözlenen hızlı döviz girişi (7'den 20 milyara) açığın daha da büyümesini önlemiş.

40 milyar dolar açık verilen sekiz aydaki finansman 11 milyar dolar. Bu, **görünür finansman!** Hep diyorum ya, "**finanse edilemediği sürece zaten açık verilemez**" diye. Dolayısıyla bir de **görünmeyen finansman** var. Ya da diğer bir ifadeyle **net hata ve noksan** var. Sekiz aydaki net hata noksan tam 28.3 milyar dolar. Bu bir rekor. Daha önce bu düzeyde bir net hata noksan görülmedi.

Keşke o sıcak paradan kurtulmasaydık!

Son zamanlarda övüne övüne sıcak paradan kurtulduğumuz söyleniyor ya... Aslında tam tersi olsaydı da keşke o sıcak paradan kurtulmasaydık!

Ağustosta 812 milyon dolar gelmiş ama ilk sekiz ayda 11 milyar dolardan fazla portföy yatırımı kaybetmişiz. 11 milyar dolar çıkmasa ve aynı miktar gelseydi ve bu parayı rezerve ekleme şansımız olsaydı şu an rezervimiz 22 milyar dolar daha yukarıdaydı.

Fena mı olurdu?

Sıcak paradan kurtulmuşuz!

Sakın yabancı zaten gelmediği için biz kendimizi teselli etmenin yolunu böyle bulmuş olmayalım!

Cari dengede hedefin biraz(!) uzağında kaldık, o kadar... (Milyon dolar)

	Ağustos		Ocak-Ağustos		Yıllıklandırılmış	
	2022	2021	2022	2021	2022	2021
A-Cari işlemler hesabı	-3.112	1.075	-39.717	-12.760	-40.889	-22.454
a-Dış ticaret dengesi	-9.700	-2.884	-59.764	-19.463	-69.614	-31.729
İhracat	21.200	18.866	165.695	139.098	251.283	205.829
İthalat	30.900	21.750	225.459	158.561	320.897	237.558
b- Diğer	6.588	3.959	20.047	6.703	28.725	9.275
B-Sermaye hesabı	9	-22	-21	-60	-25	-69
C-Finans hesabı (net) (a+b)	855	3.536	-11.431	372	-17.772	-4.538
a-Finans hesabı (brüt)(*)	-9.931	-9.711	-14.292	-26.839	-16.752	-38.890
Doğrudan yatırımlar	-573	-1.060	-3.605	-4.655	-5.848	-6.376
Portföy yatırımları	-812	-1.339	11.254	-5.180	15.683	-12.597
Diğer yatırımlar	-8.546	-7.312	-21.941	-17.004	-26.587	-19.917
b-Rezerv varlıklar(**)	10.786	13.247	2.861	27.211	-1.020	34.352
D-Net hata ve noksan	3.958	2.483	28.307	13.192	23.142	17.985

(*) Döviz girişi yükümlülük artışı anlamına geldiği için negatif, çıkış ise yükümlülük azalışını gösterdiği için pozitif işaret alıyor. (**) Eksisi, rezervden kullanımı, artışı rezerve eklemeye yapıldığını gösteriyor.

YILLIK TAHMİN 47 MİLYAR, ANCAK GİDİŞAT 55-60 MİLYAR!

Bizde plan ve programlar ve bu çerçevedeki öngörüler, tahminler şahane!

Şunun şurasında Resmi Gazete'de bir ay kadar önce, 4 Eylül'de yayımlanan, dolayısıyla hazırlıkları da bir buçuk, iki ay önce yapılan 2023-2025 dönemi orta vadeli programında bu yılın cari açığı 47.3 milyar dolar olarak tahmin ediliyor.

İlk sekiz ayın açığına bakıyoruz; yaklaşık 40 milyar dolar. Üstelik bu yıl yaz aylarını da açık vererek geçiriyoruz. Yani eylülde de açık verileceği kesin. Son çeyreklerde ise zaten hep açık veriliyor.

Dolayısıyla bu yılın tümündeki cari açığı 55-60 milyar dolar arasında tutabilirsek bunu başarı saymalıyız.

Bu düzeyde bir açığı verebilmenin olmazsa olmaz şartı, bu açık kadar finansman bulabilmek.

Peki nereden?

“Kaynağı belirsiz para olarak” tanımlanan net hata ve noksanla mı bu finansman sağlanacak, başka türlü kaynak mı bulacağız?

Yoksa döviz bulamayacak ve bu kadar açık vermeyecek miyiz?

Yeterince döviz bulamama durumuna gelirse **“arz-talep”** dengesindeki bozulma döviz nereye tırmandırarak?

Abdulkadir Selvi

Başörtüsüyle ilgili Anayasa değişikliğinde son durum

Kılıçdaroğlu ile Erdoğan'ın restleşmesi üzerine AK Parti, başörtüsüyle ilgili Anayasa değişikliği çalışmasını başlatmıştı.

Adalet Bakanı Bekir Bozdağ'ın başkanlığında yapılan çalışmalar pazartesi günkü kabine toplantısında ele alındı. Toplantıdan sonra Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın Anayasa değişikliği teklifinin Meclis'e sunulacağını açıklaması bekleniyordu. Oysa Erdoğan beklenen açıklamayı yapmadı. Kılıçdaroğlu'na yönelik çağrısını yinelemekle yetindi. "Gel Anayasa değişikliğini yapalım ve bunu tamamen masadan kaldıralım" dedi.

Peki Anayasa değişikliği neden Meclis'e sevk edilmedi? Kabine toplantısında Adalet Bakanı Bekir Bozdağ, kapsamlı bir sunum yapmış. Bozdağ'ın açıklamaları tatmin edici bulunmuş. Ancak Cumhurbaşkanı Erdoğan, STK'ların ve vakıfların yaptığı çalışmalar olduğunu belirterek, Anayasa değişikliğinde onların da değerlendirilmesini istemiş. Böyle olunca Anayasa değişikliğinin Meclis'e sevk edilmesi ertelenmiş. Bu tür çalışmalar duyarlı kesimlerin görüşlerinin alınmasında ve teklifin olgunlaşmasında çok yararlı oluyor.

ANAYASA DEĞİŞİKLİĞİ GENİŞLEYECEK Mİ

Kabine toplantısından sonra Anayasa değişikliğinin genişletileceği şeklinde bir hava oluştu. Ama bu doğru değil. Başörtüsü özgürlüğüne Anayasal güvence getiren bir düzenleme yapılıyor. Ayrıca aileyle ilgili bir değişiklik üzerinde çalışılıyor. Bu biliniyor. Yeni bir durum değil. Anayasa değişikliği paketine yeni bir ekleme yapılmıyor.

ANAYASA'NIN HANGİ MADDELERİ DEĞİŞİYOR

Başörtüsüyle ilgili olarak Anayasa'nın eşitlikle ilgili 10. maddesi ile din ve vicdan özgürlüğünü düzenleyen 24. maddesinde, yüksek öğretimle ilgili 42. maddesinde ve kamu hizmetlerinden yararlanmayla ilgili 49. maddelerinde değişiklik öngörülüyor.

ERDOĞAN KARAR VERECEK

Adalet Bakanı Bozdağ'ın başkanlığında yapılan çalışmalarda aile tanımı da ele alındı. LGBT sapıklığının aileyi tehdit ettiği günümüzde Anayasa'nın 41. maddesinin değiştirilmesi isteniyor. 41. maddede, "Aile, Türk toplumunun temelidir ve eşler arasında eşitliğe dayanır" deniliyor. "Eşler arasında" ibaresinin muğlak bir ifade olduğu düşünülüyor. Değişiklikte, "Aile birlikteliği kadın ve erkekten oluşur ve eşit haklara sahiptirler" deniliyor.

MUHALEFET NE YAPACAK

Ancak aileyle ilgili düzenlemenin başörtüsü paketinde yer alıp almayacağı konusu Cumhurbaşkanı Erdoğan'a bırakıldı. Eğer muhalefet, başörtüsüyle ilgili Anayasa değişikliğine destek vereceğini açıklarsa aileyle ilgili düzenlemenin pakette yer almayabileceği ifade ediliyor.

ERDOĞAN'IN OYLARI NEDEN ARTIYOR, MUHALEFETİN SORUNU NE

Prof. Dr. Özer Sencar'ın sahibi olduğu Metropoll Araştırma, "Bu pazar cumhurbaşkanlığı seçimi olsa Erdoğan kazanır mı?" diye sormuş. Sonuçları paylaşacağım. Ayrıca Metropoll, 1 yıllık veriler ışığında bir de grafik yayınlamış, ona da değineceğim. Metropoll Araştırma'nın sahibi Prof. Dr. Özer Sencar'ın değerlendirmelerini de yansıtacağım. Ama önce bir noktaya değinmek istiyorum.

MUHALEFET MASAYA YATIRMALI

Metropoll iktidara yakın bir araştırma şirketi değil. Özer Sencar, iktidarı eleştiren muhalif bir isim. Ancak Metropoll'ün anketinde son 5 ayda AK Parti ve Erdoğan'ın oylarında 5 puanlık bir artış tespit ediliyorsa 6'lı Masa'nın bunu masaya yatırması gerekiyor.

AK PARTİ DEĞERLENDİRMELİ

Bu durum AK Parti için de geçerli. AK Parti neden geriledi ve şimdi nasıl yükselişe geçti? Bu trend seçimleri kazanmaya yetecek mi?

Seçimlere önümüzde 8 ay gibi bir süre kaldı. Bu süre altın kıymetinde. Bu süreyi kim iyi değerlendirirse seçimde o favori olacak.

'ERDOĞAN KAZANIR' DİYENLER

Metropoll Araştırma 17-20 Eylül tarihleri arasında 2 bin 119 kişiye “Bu pazar cumhurbaşkanlığı seçimi olsa Erdoğan kazanır mı?” diye sormuş. Ankete katılanların yüzde 48.5’i kazanacağını, yüzde 47.7’si ise kazanamayacağını söylüyor.

1 YIL ÖNCE DURUM NEYDİ

Bir kıyaslama olması açısından bir yıl önceye gitmek istiyorum. Metropoll’ün 2021 yılı eylül ayı anketinde “Erdoğan kazanır” diyenlerin oranı yüzde 41’ken, “Kazanamaz” diyenlerin oranı yüzde 50.4 çıkmıştı. Arada tam 10 puanlık bir fark vardı.

Peki Erdoğan bu 10 puanlık farkı kapatıp nasıl öne geçti? Ya da muhalefet 10 puan farkı neden daha da açamadı?

ÜÇ AYLIK VERİLER

Bu soruların yanıtına geçmeden önce Metropoll’un haziran ayından bu yana olan verilerine dikkatinizi çekmek istiyorum.

Haziran ayında “Erdoğan kazanır” diyenlerin oranı yüzde 47.4’ken, “Kazanamaz” diyenlerin oranı yüzde 49.5 çıkıyor.

Temmuz ayında “Erdoğan kazanır” diyenlerin oranı yüzde 45.9’a gerilirken, “Kazanamaz” diyenlerin oranı ise yüzde 50.1’e yükseliyor.

Ağustos ayında “Erdoğan kazanır” diyenlerin oranı yüzde 45.7’yken, “Kazanamaz” diyenlerin oranı yüzde 48.8 çıkıyor.

ÖZER SENCAR NASIL DEĞERLENDİRİYOR

Erdoğan’ın 10 puanlık arayı kapatıp eylül ayında öne geçmesinin nedenlerini Özer Sencar’a sordum.

1- Erdoğan son 5 ayda seçim ekonomisine yöneldi. Memur ve emekli maaşlarındaki artış, asgari ücret artışı, tarımda verilen taban fiyatlar, TOKİ’nin konut kampanyası etkili oldu.

2- AK Parti’den kopanlar başka partilere gitmedi. Kararsız kaldı. Kararsızların arasında AK Parti’den ayrılanların oranı 10 puandı. Muhalefet, AK Parti’den kopanları çekemedi. Erdoğan, AK Partili kararsızların 5 puanını geri almayı başardı.

3- Kararsızların arasında AK Parti’den 5, MHP’den 1.5 puanlık bir kesim var. Eğer Cumhur İttifakı 6.5 puanlık oyunu geri kazanabilirse, Cumhur İttifakı yüzde 49’a çıkıyor, Millet İttifakı yüzde 42’de kalıyor.

4- Erdoğan’ın güçlü liderliği. Erdoğan, uluslararası toplantılarında güçlü liderlik algısını güçlendirmeyi başardı. Rusya-Ukrayna savaşındaki tutumu, tahıl koridorunu

oluşturması, NATO'nun genişlemedesinde İsveç ve Finlandiya karşısındaki tavrı, güçlü liderliği algısını pekiştirdi. Erdoğan son 4 ayda oylarını 5 puan artırdı.

MUHALEFET NE YAPTI

Yařanan ekonomik sıkıntılara rağmen muhalefetin oyları neden yůkselemiyor, Erdoğan nasıl yeniden yůkseliře geçti? Muhalefetin topluma yeterince güven vermediğinden bir türlü umut oluşturamamalarına kadar birçok řey sıralanabilir. Ama isterseniz bunu muhalefete bırakalım.

Eğer bu ekonomik şartlarda muhalefet umut oluşturamıyor, Erdoğan yeni bir seçim zaferine doğru ilerliyorsa 6'lı Masa'nın başka hiçbir şeyle uğraşmadan bu içi masaya yatırması gerekiyor.

Esfender KORKMAZ

Ekonomiyi doğru okumalıyız

12 Ekim 2022 Çarşamba

Ekonomik gidişatı ve verileri analiz ederken, değerlendirirken, madalyonun arkasına da bakmalıyız. Tek taraflı bakmak aldatıcı olur. Bazı örnekler vermek istiyorum.

1-Şu sıralarda en fazla faiz üstünden tartışma yapılıyor. Gerçekte ise nominal faiz yanıltıcı olur. Faizi reel faiz üstünden yorumlamak gerekir. Söz gelimi Eylül ayı TÜFE oranı yüzde 83,45'tir. Eğer nominal faiz de yüzde 83,45 olursa, bu faize yüksek diyemeyiz çünkü reel faiz sıfırdır. Yalnızca pozitif veya negatif reel faiz, satın alma gücünü, tüketimi, tasarrufu ve yatırımları etkiler.

Ayrıca siyasi ve sosyal ortamı da dikkate almak gerekir. Söz gelimi 1980 öncesinde eksi reel faiz nedeni ile imalat sanayii yatırımları arttı. Bugün eksi reel faiz daha yüksek ve fakat yatırım yapılmıyor. Çünkü siyasi iktidara güven yok. Yatırım ortamı yok.

2-Türkiye öteden beri, bütçede disiplin ve istikrar göstergesi olarak bütçe dengesi ve faiz dışı fazlayı kullanıyor. Gerçekte ise bütçede ekonomik konjonktüre göre, açık ve fazla verilebilir. Eğer ekonomide durgunluk varsa kamu yatırım yapar ve harcamaları artırır ve bu yolla bütçe açığı talep artışı yaratarak durgunluktan çıkışı destekler. Yüksek enflasyonda harcamalar kısılr ve bütçe fazlası verilerek talep kısılr ve enflasyon önlenir.

Öte yandan hükümet bütçe açığını, bugün Türkiye'de olduğu gibi enflasyonun altında bir faiz vererek kapatırsa, devlete borç verenler aynı zamanda devlete vergi gibi ilave kaynak transfer etmiş olurlar. Bu nedenle bugün devlet içi borçları yüksektir demek yanlıştır.

Bütçe disiplini ve etkinliği için asıl gösterge harcamaların etkinliğidir. Bütçe kaynakları bugün olduğu gibi siyasi gerekçe ile popülist amaçlı dağıtılıyorsa, yatırım yapılmıyorsa böyle bir bütçenin denk olmasının hiçbir anlamı yoktur.

3-Hükümet ücret artışlarında yalnızca enflasyonu dikkate alıyor. Aslında ücretleri enflasyon oranında artırmak, artış değil düzeltme yapmaktır. Bu düzeltmede iki yanlış yapıyor;

Birisi... Ücretlerde düzeltmeyi TÜFE'ye göre yapıyor. Oysa ki ücretlilerin harcama sepeti içinde, fiyatı TÜFE'den daha fazla artan gıda ve mesken giderlerinin payı daha yüksektir. Yapılması gereken ücretliler geçinme endeksi hazırlamak ve düzeltmeyi bu endekse göre yapmaktır.

İkincisi hükümetin; GSYH'da büyümeyi dikkate almıyor olmasıdır. Oysa ki emek de bir faktördür katma değer yaratıp büyümeye katkı yapar. Büyümeden pay verilmesi gerekir.

4-GSYH'da büyüme, refah düzeyine aynı oranda yansımayaabilir. Söz gelimi cari açık eğer doğrudan yabancı yatırım sermayesi girişi yoksa, dış borç stoğunun artmasına neden olur. Ülke net dış borç ödeme konumuna gelince, eğer borç mürettebatının GSYH'ya oranı büyümeden yüksek ise ülke yoksullaşır. Yani cari açıkla büyüme aynı zamanda kaynak ve birikmiş servet kaybı demektir.

Öte yandan, bir apartman yıkılırken o günkü değeri kadar servet kaybı oluşuyor. Ama yıkım işinde makine ve işçi çalıştığı için katma değer oluşuyor ve büyümeyi pozitif etkiliyor.

5-Hükümet ekonomiyi kasıtlı olarak siyaha beyaz der gibi algı ile yönetmeye çalışıyor. Söz gelimi;

Açıklanan Ocak-Ağustos 8 aylık dış ticaret verilerini hükümet "Türkiye, ihracatta 2021 yılında yakaladığı başarıyı 2022 yılının ilk 8 ayında da devam ettirmiştir. İhracat yüzde 13 artmıştır." şeklinde değerlendirdi.

Gerçekte ise mesele tek başına ihracat değil, Türkiye'nin dış ticaretidir. Dış ticarete ise hezimet yaşıyoruz. Ağustos ayında ihracat 13,1 arttı ve fakat ithalat çok daha fazla yüzde 40,4, dış ticaret açığı da fahiş düzeyde yüzde 159,9 oranında arttı.

Eğer dış ticaret açığı yüzde 159,9 oranında artmışsa, bu duruma bile ihracatta başarı diye algı yaratmak; kamuoyuna yanlış bilgi vermektir.

Bu yanlışları hükümet ve yandaşları bilerek mi yapıyor; yoksa bilmedikleri için mi yapıyorlar? Ama sonuçta yanlış değerlendirme ve algı üstüne çözüm, asıl çözümü engelledi ve bugün yaşamakta olduğumuz ağır krize neden oldu.

İbrahim Kahveci

Düşük faizin öldürücü etkisi...

Yüksek faiz mi düşük faiz mi? Acaba hangi politika doğrudur?

Denge faizin canı mı çıktı diyecekseniz...Sakın demeyin.

Faizin mutlak rakamı değil, enflasyona oranı önemlidir. Mesela yüzde 90 enflasyon varsa yüzde 10 faiz uygulamak absürtlükten öte bir şey değildir. Çünkü siz çok ama çok düşük faizle, yani büyük negatif faizle topluma iki mesaj veriyorsunuz:

1- Sakın ama sakın tasarruf etme ve derhal tüket.... Çünkü tasarruf edersen paranı kaybedersin.

2-Eğer tasarruf edeceksen sakın ama sakın kendi ülke parana yatırım yapma; git yabancı ülkelerin parasına para yatır.

***

Önceki gün örneğini verdim: Yüzde 100 enflasyona yüzde 15 TL faizi verirsiniz tasarrufçu sadece 1 yılda parasının yüzde 42,5'ini kaybetmiş oluyor.

Hangi akıl, hangi mantık, hangi teori tasarrufçunun 1 yılda parasının yarısını kaybetmeyi önerebilir?

Ya da şunu soralım: **Kim neden tasarruf etsin ki?**

Tasarruf olmazsa ne olur? Bankalar bir süre sonra nereden ve nasıl kaynak bularak kredi verecek? Bir kaç yıla kalmaz ortada TL tasarrufu bulamazsınız... (Bu 1)

12.10.2022

İyi ama negatif faizi ile asıl parası eriyen bankalar. Nominal kârlarını artırmış görölse de bankalarında bir kaç yıla kalmaz kredi verecek sermaye yeterlilik imkanları kalmayacak.

Bu modelde bir kaç yıl devam edilirse ne bankalar ne kredi verecek bir tasarruf imkanı bulunamayabilir. İşte o zaman ne olacağını çok merak ediyorum.

O nedenle diyorum ki AK Parti seçimi kazansa da bu akılla ülkeyi yönetemez. Yani yeni seçime kadar götüremez...

***

Gelelim asıl meseleye... Aslında üstte yazdıklarım fazla önemli bir şey değil... O sorunlar çok rahat çözülür...

Asıl mesele, çözümü çok daha zor olan mesele neymiş... Onu anlatayım:

Konuya bir örnekle girelim: Diyelim ki ülkemizin yılda 3 bin tarih öğretmene ihtiyacı bulunmaktadır. Ama bizler her ile üniversite-herkese üniversite diyerek yılda 50 bin tarih öğretmeni yetiştiriyoruz. Eeee... 3 bini işe yerleştirdik ama kalan 47 bin tarih öğretmeni ne olacak?

Eğitim....

İşte çözülmesi gereken en önemli sorunlardan biri... Ama çözümü bir kuşak sorunu olarak çok uzun vadeli olacaktır.

Tıpkı düşük faiz sorunu gibi.

Düşük faiz neye yol açar? Tek kelime: VERİMSİZLİĞE

Düşük faiz bilimsellikten kopan ülkelerin tek kurtuluş reçetesidir. Verimsiz ve üretimsiz ekonomilerin tek çıkış kapısı düşük faizdir. Değersiz üretim, değersiz işçiliğin temeli düşük faize dayanır.

***

12.10.2022

Hatırlarsanız Yunanistan 2008-09 küresel krizin ardından batmanın eşiğine gelmişti. Ne demişti Yunanlı MANDACI ekonomistler: “Bizi AB sonrası aşırı düşen faizler batma noktasına getirdi.”

Gerekçeleri neydi?

Düşük faiz verimsizliğe yol açmıştı.

Düşük faiz aşırı borçlanmaya yol açmıştı.

Düşük faiz hak edilmeyen refahı alışkanlık haline getirip toplumun çalışma dinamizmini kırmıştı.

***

Dün MB Ödemeler Dengesi verilerini açıkladı: Geçen yıl ilk 8 ayda -12,8 milyar dolar olan cari açık bu yıl aynı dönemde -39,7 milyar dolara çıktı.

Döviz ihtiyacını görebiliyor musunuz?

Eylül ayı itibari ile yıllık ithalat 350 milyar doları aşarken ihracat 253 milyar dolarda kaldı. Böylece geçen yıl -44,4 milyar dolar olan yıllık dış açık bu yıl -97,5 milyar dolara yükseldi...

Ne zaman? Kurların 8 liradan 18 liraya yükseldiği dönemde...

Bu sefer kur artışının da dış dengemize faydası dokunmadı. Hatta enerji ve altın hariç dış dengede bile bozulma artarak devam ediyor.

O zaman bu modeli neden kurduk? Kime hizmet ediyoruz?

Bu toplumu bilimsellikten kopartıp köle düzeyinde çalıştırmak kime ve neye hizmet etmektedir?

Bilmem anlatabildim mi?

12 Ekim 2022, Çarşamba

BAŞYAZIMEHMET BARLAS

ABD savaşın bitmesini istemiyor

Rusya Devlet Başkanı Putin'in öfkesi dinmiyor. Ukrayna'nın başkenti Kiev dahil birçok şehir bombardıman altında. Burada enteresan olan bir durum var. ABD çıkarları gereği bu savaşın devam etmesini isterken, Avrupa bunu istememesine rağmen ses çıkartmıyor. Peki sonuç? ABD ne derse o oluyor. Biden bir konuşmasında **"kıyamet savaşı"** anlamına da gelen Armageddon'dan bile bahsetmişti. ABD ve İngiltere, NATO aracılığıyla Ukrayna'ya bütün cephanesini yığmış durumda. Askeri uzmanlar, bir savaş halinde Avrupa'nın, hatta Amerika'nın elinde yeterli cephane kalmadığını, bütün cephanenin Ukrayna'ya yollandığını, harcandığını ve Ruslar tarafından imha edildiğini iddia ediyor. Abartılı bir yorum olarak düşünülse de ABD ve Avrupa'dan bölgeye inanılmaz bir silah sevkiyatı olduğu bir gerçek.

BARIŞIN YOLU TÜRKİYE'DEN GEÇİYOR

Bu arada Kremlin sözcüsü Peskov, Cumhurbaşkanı Erdoğan ile Putin arasında Kazakistan'ın başkenti Astana'da bir görüşme gerçekleşeceğini söyledi. Erdoğan daha önce Rusya ile ABD, Fransa, Almanya ve İngiltere arasında müzakerelerin başlaması yönünde talepte bulunmuştu. Peskov, **"Müzakere talebi Astana'da ele alınabilir. Ancak bununla ilgili henüz somut bir şey yok"** derken, Rusya ile Ukrayna arasındaki müzakere görüşmelerinin Antalya veya İstanbul'da devam etmesi konusunda da her şeyin mümkün olabileceğini söyledi. Yani eğer savaşı çıkartanlar bir gün bitirmek isterlerse, Türkiye bu işe talip. ABD, savaşın bitmemesi için elinden geleni yaparken, dünya barışı için samimi olarak mücadele veren tek NATO ülkesinin Türkiye ve tek liderin de Erdoğan olduğunu rahatlıkla söyleyebiliriz. Umarım büyük bir enerji ve tedarik krizi ile boğuşan Avrupa kendi ayağına sıkmaktan bir gün vazgeçer, barış ve istikrarın yolunun Türkiye'den geçtiğini anlar.